

Budapesti Levéltári Mozaikok

2025/10. szám

DOI: [10.56045/BLM.2025.10](https://doi.org/10.56045/BLM.2025.10)

ISSN: 2939-6921

URL: <https://leveltarimozaikok.bparchiv.hu/2025/09/29/leveltari-mozaikok-117/>

VÖLGYI RÉKA

Madame Rose

Pilisy Róza személyét sok városi legenda és anekdota övezi. Olyan személyisége volt a főváros életének és olyan nem mindennapi életet élt, ami együtt járt ezeknek a pletykáknak a szárnya kelésével. Azonban Róza személye és származása elsikkad ezek mögött a történetek mögött. Mit tudhatunk meg róla abból a kevés levéltári forrásból, ami fennmaradt róla? Van még olyan információ, ami újdonságként szolgálhat Róza már olyan sokszor tárgyalt életéről? A következőkben olyan eddig nem ismert forrásokat szeretnék bemutatni, ami új és pontosabb adatokkal szolgálhat Pilisy Róza életére vonatkozóan.

Kulcsszavak: *Pilisy Róza, Krúdy Gyula, prostitúció, végrendelet*

Pilisy Róza meghatározó személyisége volt a 19. századvégi Budapestnek. Nem élt hagyományos életet, kitört a megszokott női sorsból. Ennek a rendkívüli nőnek az életéről kevés elsőkézből származó információ áll rendelkezésünkre, forrásként használhatjuk a korabeli sajtót, önéletrajzi ihletésű regényeit, Krúdy Gyula feljegyzéseit. Levéltári forrás kevés maradt fenn tőle, néhány róla készült fénykép található közgyűjteményeinkben.¹ Élettörténetének megörökítését Krúdynak köszönhetjük, akivel halálig szoros barátságot ápoltak. Krúdy leírásait azonban kritikusan kell kezelni, ugyanis a valóság összekeveredik az író képzeletével.

1. kép. Pilisy (Schumayer) Róza. Strelisky Sándor fotója, 1885 után.
(FSZEK Budapest Képtár, képszám: [040808](#))

Pilisy (vagy Pilisi) Róza korának egyik leghíresebb prostituáltja, bordélytulajdonosa „kaméliás hölgye” volt, ahogy a kortársai aposztrofálták. 1857. december 1-jén született Pilisen Schumayer Rozália néven.² Származásáról többféle változat maradt fenn: Krúdy szerint apja gróf Stadion főhadnagy lehetett,³ de ez csak spekuláció. Szinnyi szerint viszont édesapja Schumayer Ignác, édesanyja Láng Borbála. Nagypapa, idősebb Schumayer Ignác és annak felesége Schmiedtunger Katalin nevelték, mert a szülei korán elhunytak, 17 évesen azonban teljesen elárvult.⁴ A halotti anyakönyvi bejegyzése alapján sikerült pontosítani az adatokat. E szerint a szülei neve Schumayer Ignác és Langfolder Róza volt.⁵ Tehát egyik korabeli állítás sem állja meg a helyét Róza származásáról. Róza felekezeti hovatartozására szerint római

¹ [Pilisy (Schumayer) Róza] [Fénykép] / Kozmata Ferenc (bibFSZ01498910 FSZEK Budapest Gyűjtemény)
[Pilisy (Schumayer) Róza] [Fénykép] / Kozmata Ferenc (bibFSZ01498911 FSZEK Budapest Gyűjtemény)
[Pilisi Schumayer Róza] [Fénykép] / Strelisky (bibFSZ01500788FSZEK Budapest Gyűjtemény)

² BFL VII.172 1931/388 1931-ben kelt örökbefogadási szerződést Schumayer Róza Klemetina néven írta alá, de sehol máshol nem hivatkozik így magára.

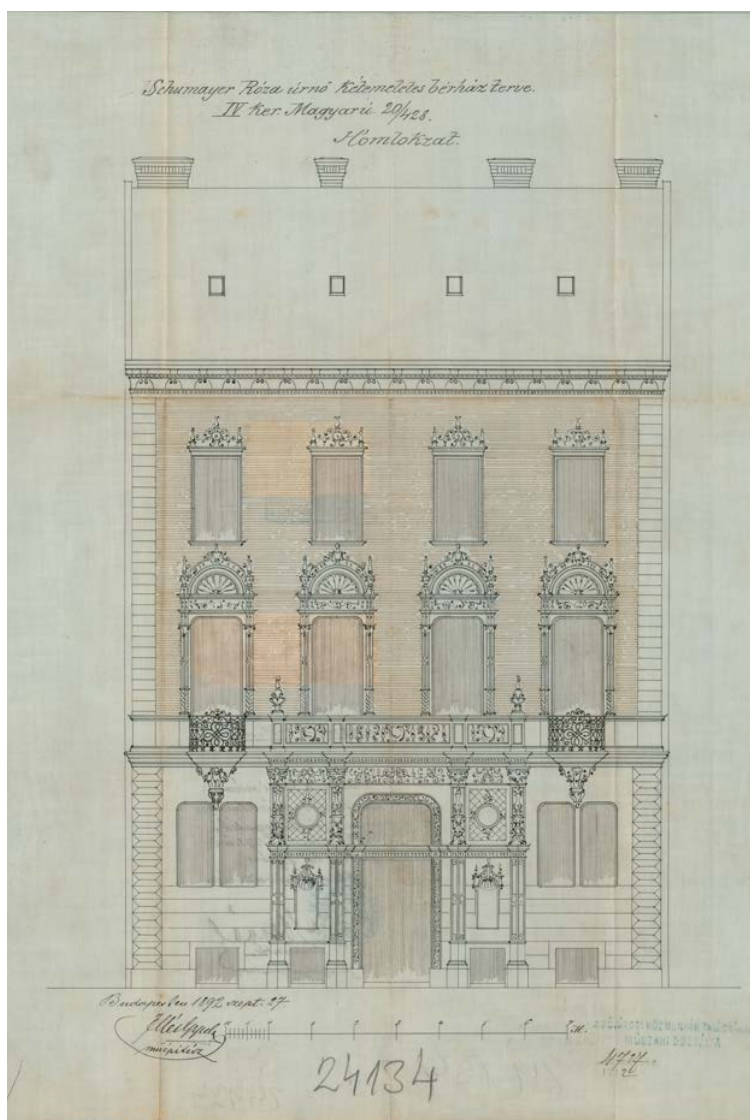
³ Krúdy Gyula: A pilisi öreg katonaorvos unokája. Budapest, 1985.

⁴ Szinnyi 1905. 1161. p.

⁵ HU MNL PML XXXIII.1.a.121.c 6. bejegyezve 1931.07.16. (67. sz. bejegyzés)

katolikus vallású volt, azonban pilisi római katolikus anyakönyvek nem elérhetőek, így az nem derül ki, hogy esetleg házasságon kívül született volna, ahogy azt Krúdy is megjegyezte.

Még elárulása előtt, 16 éves korában szökött el otthonról a Pest-Budára, ahol egy Szervita téri virágüzletben kezdett el dolgozni. Itt találkozott Apponyi Alberttel, Podmaniczky Frigyessel és Károlyi Mihállyal. Valószínűleg innen indult kurtizáni karrierje: kitartói lakást béreltek neki az Újvilág (ma Semmelweis) utcában a híres Arany Sas fogadóval szemben, oktatást biztosítottak neki, külföldi utazásokra vitték. Buzinkay Géza szerint az 1880-as években divatárusnő volt az Újvilág utcában, 1888-ban pedig magánzónő a Bodza (ma Röck Szilárd) utcában.⁶ Schumayer Róza neve felbukkan az 1896-tól 1907-ig kiadott címjegyzékekben, mint a Magyar utca 20. szám alatti ház lakója.⁷

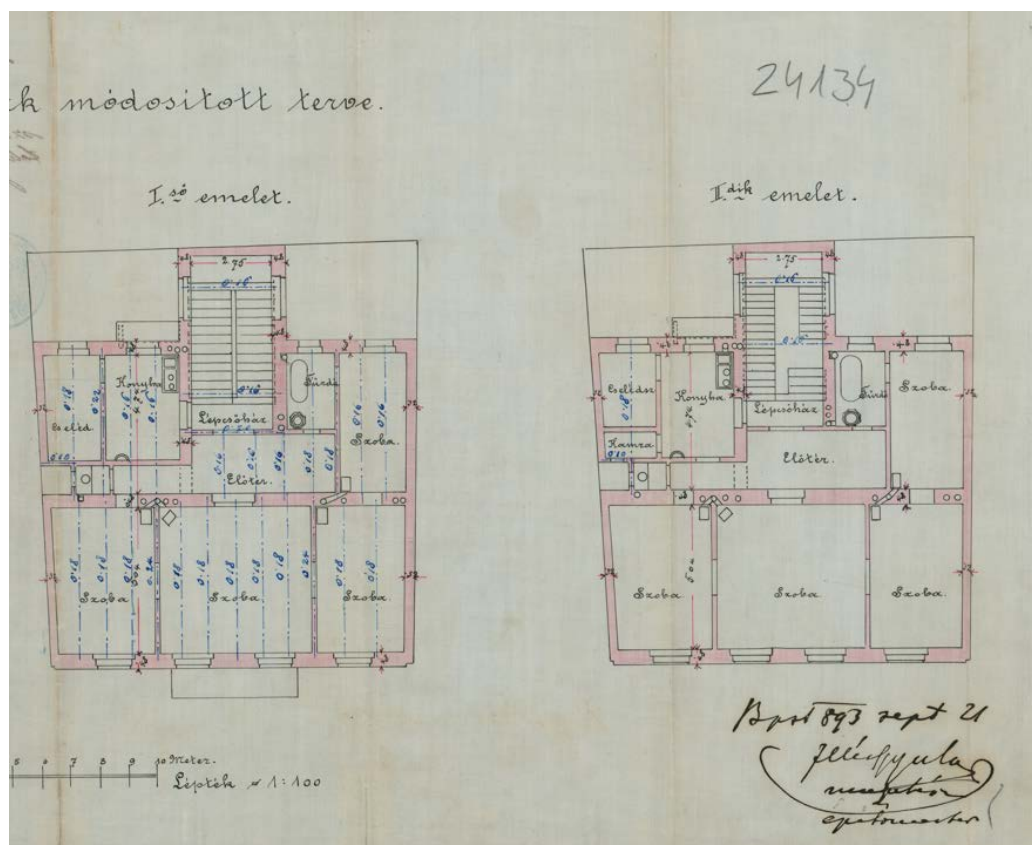

2. kép. A Magyar utca 20. alatti ház homlokzatának terve. Illés Gyula, 1892.
(BFL XV.17.d.329 24134)

⁶ Buzinkay 2004. 374. p.

⁷ Budapesti Czim- és Lakjegyzék, 1880–1881 (1. évf.) 241. p.; Budapesti Czim- és Lakjegyzék, 1883–1884 (3. évf.) 619. p.; Budapesti Czim- és Lakjegyzék, 1885–1886 (4. évf.) 685. p.; Budapesti Czim- és Lakjegyzék, 1894 (8. évf.) 55. p.; Budapesti Czim- és Lakjegyzék, 1896–1897 (9. évf.) 55. p.; Budapesti Czim- és Lakjegyzék, 1898 (10. évf.), 64. p.; Budapesti Czim- és Lakjegyzék, 1900–1901 (12. évf.) 60. p.; Budapesti Czim- és Lakjegyzék, 1901–1902 (13. évf.) 63. p.; Budapesti Czim- és Lakjegyzék, 1906–1907 (18. évf.) 93. p.

Róza hamar kinőtte a kis lakását és úgy tűnik, meglátta a lehetőséget egy nagyobb, jövedelmezőbb üzlet beindítására. Kifejezetten ügyes üzleti érzékkel 1892-ben a Magyar utca 20. szám alatt – hódolói segítségével – vett egy házat „részvénytársaság” alapon 17 000 forintért.⁸ A Magyar utcai házat Illés Gyula tervei alapján építtette át. Róza a ház első emeletén lakott. A bútorok nem kisebb személy, mint az Operaház bútorait is készítő Thék Endre keze munkáját dicsérték.⁹ A ház tervei fennmaradtak a BFL-ben, amelyek alapján megismerhetjük az épület belső elrendezését és átalakításait.¹⁰ A földszinten két lakás helyezkedett el, két-két szobával, külön fürdővel, de konyha nélkül. Az első emeletre egy lakást terveztek négy szobával, konyhával, kamrával, fürdővel és cselédszobával. A második emelet kialakítása megegyezett az elsőével. A pincében kapott helyet helyezkedett el a házmesteri lakás konyhával, valamint a ház mosókonyhája. A ház tervein 1893-ban módosítottak, így a pincéből eltűnt a házmesteri lakás és némi átrendezéssel egy mángorló került a helyére. A földszinten a bal oldali lakás szobájának és fürdőjének helyét egy portásfülke és egy kamra vette át. Az első emeleti kamrát a cselédszobához toldották. Több internetes cikk hivatkozik egy 1897-ben megjelent híradásra, miszerint „A házban »kézimunkára és házi teendőkre« tanította Róza az árva leányokat”.¹¹ Azonban az ezt közlő eredeti újságcikket nem találtam meg.

3. kép. A Magyar utca 20. alatti ház első és második emeletének terve. Illés Gyula, 1893.
([BFL XV.17.d.329 24134](#), részlet)

⁸ BFL XV.37.c 427 (Hrsz. 24134)

⁹ Szuhai 2021. (<https://www.meselo hazak.hu/pest-rozsaja-a-magyar-utcaban/> utolsó elérés: 2025.09.16.)

¹⁰ BFL XV.17.d.329 Hrsz. 24134

¹¹ Bakó 2022. (<https://funzine.hu/2022/07/08/goodapest/budapest-a-buja-vagyak-fovarosa-az-egykori-bordelyhazak-nyomaban-jartunk/> utolsó elérés: 2025.09.16.)

Szabó 2022. (<https://divany.hu/vilagom/budapest-maison-frida-bordelyhazak/> utolsó elérés: 2025.09.16.)

Horváth 2024. (<https://www.life.hu/just-life/2024/11/kurtizan-pilis-roza-iro> utolsó elérés: 2025.09.16.)

Nem tudjuk pontosan, hogy mikor lett Schumayer Rózából Pilisy Róza. Az bizonyos, hogy hivatalosan nem változtatott nevet, hiszen még utolsó végrendeletében is – valamint az összes hivatalos iratban és cím- és lakásjegyzékben – Schumayer Róza néven bukkan fel és ír alá. Azonban első novelláskötete, a *Pity-Palaty!* már felvett neve alatt jelent meg 1887-ben. Említés szintjén fontos megemlékezni irodalmi alkotásairól is. Róza híres szalonja mellett irodalmi alkotásai miatt is érdekes személyiség volt, főbb munkái a *Csillagok: regény az életből* (1893), *Pity-palaty!* (1887), *Réz István és egyéb elbeszélések* (1896) vagy *A három kadét* (1899). *Klarisz és Gentry* asszony néven írt tárcákat a *Függetlenségbe*, illetve a *Pesti Naplóba*. A *Pesti Naplóban* „Mikor a fecskék mennek” című tárcája 1892-ben jelent meg.¹² Szinnyei szerint a *Magyar Figaró* munkatársa volt 1898-ben,¹³ azonban erre egyértelmű forrást még nem találtam. A *Magyar Hírlapban* így írnak *Csillagok* című könyvéről: „Általán az egész kötet olyan dilettáns munkája, akit egyszer-egyszer szívesebben olvasunk, mint némely czéhbeli író.”¹⁴ A *Pesti Hírlap* így értesít Réz István című könyvének megjelenéséről: „Pilisy Róza nevével már ismételten találkoztunk a könyvpiacon, és mindegyik könyve érdemes volt az elolvasásra. Különös írói egyéniség nyilatkozik meg elbeszéléseiben és a női írók közt kevés van, aki oly erőteljesen, hogy úgy mondjuk, férfiasán kezeli a tollat. Modern realisták hatása észlelhető... Réz István és egyéb elbeszélések, c. legújabb kötetében is; nem frivol, de emancipálta magát az Írónőknél oly gyakran jelentkező édeskés, émelyítő iránytól.”¹⁵

Pilisy Róza kapcsolatai

Pilisy Róza sok férfival tartott fenn kapcsolatot élete során. Ezek közül az egyik leghíresebb Krúdy Gyulával ápolt évtizedes ismeretsége, A *vörös postakocsi* című művében ő ihlette *Madame Louise* alakját.¹⁶ 1896-ban ismerkedtek meg, ekkor Krúdy mindössze 20 éves volt, Róza immár 40. Egy barátja vacsorameghívása révén kötött ki Rózánál.¹⁷ Róza szeretői között – Krúdyn kívül – olyan neveket találunk, mint a fent említett Apponyi Albert, valamint Pekár Gyula, sőt, állítólag uralkodók is megfordultak az ágyában.¹⁸ Krúdy sok városi legendát költött személye köré: állítólag Rózának is szerepe volt abban, hogy Edward walesi herceg többször járt Magyarországon, de Buzinkay kutatásai szerint nem bizonyítható, hogy találkoztak.¹⁹ A *királyok járnak látogatóba* című nekrológban így ír róla Krúdy: „De a fantázia szárnya röptül a mind nevezetesebb szerepet játszó hölgy körül. Részt vett Bosznia és Hercegovina okkupálásában a Kállayval való barátsága révén. Thallóczy Lajos a bécsi kabinetirodából jövet itt cserélte ki az udvari pletykákat a pesti információkkal. Szemere Miklós neki mondta tollba híres Széchenyi-pohárköszöntőjét, amely így végződött: »Nem boldog a magyar.« A múlt és jelen legnagyobb parlamenti orátora nevezetes beszédeiből, amelyeket az egyházpolitikai viták alatt mondott, itt tartott főpróbát.”²⁰

¹² Klarisz: Mikor a fecskék mennek. *Pesti Napló* 1982.09.10. melléklet

¹³ Szinnyei 1905. 1161. p.

¹⁴ *Csillagok. Magyar Hírlap*. 1893.07.02. 18.p.

¹⁵ Réz István. *Pesti Hírlap* 1896.01.18. 9. p.

¹⁶ Ezt a kapcsolatot örökíti meg Lévai Katalin *Krúdy Rózsája. Egy kurtizán író nő élete* (Budapest, 2022) című fikciós regénye.

¹⁷ Toldi bosszúja. (<https://168.hu/kultura/toldi-bosszuja-63826> utolsó elérés: 2025.09.16.)

¹⁸ Podhorányi 2022. 51–56. p.

¹⁹ Buzinkay 2004. 374. p.

²⁰ Krúdy Gyula: *Királyok járnak látogatóba*. Budapest, 1985.

Egy érdekes dolgot tudunk még meg Róza halotti anyakönyvéből: egy időben házasságban élt egy Kovács Dezső nevű férfival, azonban később elváltak. Az nem derül ki, hogy a házasság mikor és hol kötötték és mikor váltak el. Mindenesetre eddig semmilyen forrásban nem említették, hogy Róza bármikor is házas lett volna.²¹ Ez még további kutatásokat igényel a jövőben.

Pilisy Róza botrányai

A sok szerető mellett Róza állítólag egy férfiba volt igazán szerelmes, Pekár Gyulába. A férfi miatt 1894-ben öngyilkosságot is megkísérelt szerelmi bánatában, de túlélte. (Bár a rossz nyelvek szerint Pekár húzta meg a ravaszt).²² Erről az epizódról így ír a *Budapesti Hírlap*: „Egy érdekes asszony, akit jól ismernek a budapesti vivér világban, Pilisy Róza, tegnap este öngyilkossági kísérletet követett el magyar utcai lakásán és halálos sebesülést ejtett magán. Egész nap idegesnek és szomorúnak látszott, hét órakor este egy látogatójával beszélgetett közömbös dolgokról, midőn hirtelen félbeszakította a beszélgetést, átment a szomszédos szobába és az Íróasztalon fekvő revolverrel keresztül lőtte magát. A lövés után állva maradt és a besietett vendéghez így szólt: »Megöltem magamat!« Az orvos konstataulta, hogy a nagy kaliberű revolver golyója, a baloldali második borda alatt hatolt a testbe, átfúrta a tüdőt és megakadt a lapocka alatt. Pilisy Róza egész éjjel eszméletnél volt és kívánságára papot hoztak neki, aki ellátta a halotti szentséggel. Állapota nagyon súlyos, orvosai azonban bíznak benne, hogy megmenthetik életét. Tette okául szerelmi bánatot emlegetnek. Rendezett viszonyok közt élt, újonnan épült és nagy kényelemmel berendezett háromemeletes házában lakott, melynek szalonjában szívesen látta a jókedvű és elmés embereket. Az irodalmat különösen kedvelte, sőt maga is megpróbálkozott e téren, két kötetet (Pitypalaty és Csillagok) bocsátva közre.”²³

Öngyilkossági kísérletén túl Róza más botrányairól is beszámolt a sajtó. Ilyen eset volt, amikor egy 16 éves nagyváradi lányt a pénzsűkében lévő édesanyja próbált eladni. Az anya kipuhította, hogy tudnának pénzhez jutni. Végül Róza meghívta őket vacsorázni. A vacsora után a lányt leitatták, majd szobára csalták egy úrral. Másnap a lány távozott és egy rokonánál húzta meg magát. Majd összebarátkozott egy fiatalemberrel, aki lakást adott neki és kitaníttatta gépírónőnek. Miután az édesanyja ezt megtudta, pénzsűkében lévén, feljelentette lányát a rendőrségen erkölcstelen életmód vádjával. A rendőrség nyomozásba kezdett, és amikor megtudták, mi történt a lánnyal, Róza lakását is átkutatták, ő pedig minden kapcsolatát bevetette, hogy eltussolja az ügyet. Végül vád alá helyezték őt és egy társát csábítás büntetéseért.²⁴ Két év huzavona után a bíróság felmentette Pilisyt.²⁵ A lapok közül csak a *Magyar Szó*²⁶ és a *Népszava* írt az ügyről, erősen kritizálva annak kimenetelét.²⁷ Ezen a peren kívül más rendőrségi vagy bírósági ügyéről nem maradt fenn semmilyen bírósági irat vagy fogolytörzskönyv.

²¹ MNL PML XXXIII.1.a.121.c 6. bejegyezve 1931. 07.16. (67. bejegyzés)

²² Podhorányi 2022. 60 p.

²³ A magyar kaméliás hölgy. *Budapesti Hírlap*, 1894.03.13. 8. p.

²⁴ A budapesti Coralie és Tsa. *Magyar Szó*, 1900.10.27. 9–10. p.

²⁵ A budapesti Coralie és Tsa. *Magyar Szó*, 1900.01.24. 7. p.

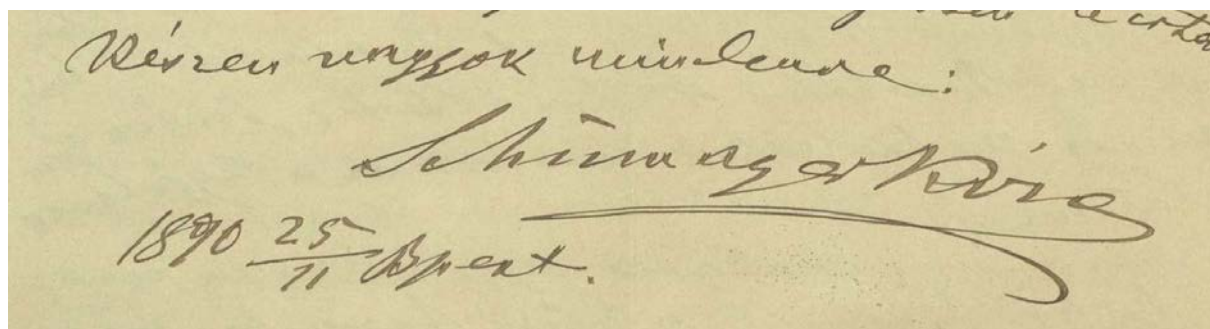
²⁶ A 168 *Magyar Szó* 1900.12.07.

²⁷ Törvény előtti egyenlőség. *Népszava* 1901.04.03. 2. p.; Csendélet. *Népszava* 1901.08.17. 6. p.

Pilisy Róza halála és öröksége

Róza 1890 és 1931 között mintegy tíz alkalommal készített végrendeletet, de ebből csak kettő maradt fent.²⁸ A többire csupán utalnak a jegyzőkönyvek végrendelet letétbe helyezése vagy visszavétele kapcsán.²⁹ Ezekben foglalkozásaként magánzónő vagy háztulajdonos van megjelölve. Az 1890-ben – ekkor mindössze 33 éves – saját kezűleg írt végrendelete hét oldalas, kézírása kissé nehezen olvasható (hibásan Magyar utca 22. számot jelölik meg lakhelyének). Halála esetén a végrendeletet Apponyi Albert grófnak kell átadni, neki is címzi ezt a hivatalos iratot. Róza azt írja benne, olyan szívbaja van, hogy minden pillanatban várja a halált. Semmilyen vér- vagy névrokonára nem hagy semmit, ki is jelenti, hogyha bárki ilyen jelentkezne „*egy krajcárt sem hagyok ezeknek*”. A gróftól kapott 24 ezer forintnyi összegről szóló „írás” (valószínűleg váltó) helyét is meghagyja és megköszöni annak használatát. Pilisi házát a városra hagyományozza, a benne lévő bútorokat és a szőlőit kéri, hogy adják el. A ház egyik szobájába imaszobát rendezzenek be szentképpel, másik háromban egyfajta szállást nyissanak benne átutazó legények számára. A hátulsó szobát, a konyhát és a kertet adják bérbe. Ebből a pénzből kellett volna a házat renoválni a maradékot pedig a pilisi római katolikus iskolának adományozni. Ezer forintot hagyott Bölcs Katalin nevű cselédjére, illetve további ékszerekről is van benne szó, melyeket más barátaira hagy. A temetésről azt kéri, hogy nyissanak egy kriptát neki és a családjának a pilisi temetőben. A gyűrtől többet pl. Asbóth Jenő is válogathattak. A maradékból a pilisi Schwartz Sámuel válogathat maga számára. Az antik órát Apponyi Albertre hagyja. A maradék ékszereket, 12 személyes ezüst étkészletet és hét darab tálcát árverezték el és adományozzák nemes célra. A megjelent *Pity-Palaty!* című könyv maradék példányait is el kell adni. A jegygyűjűjéről – ez lehet egy másik utalás Kovács Dezsővel kötött házasságára – és a nyakláncra Mária medáljáról is rendelkezik, azonban pontos szándékát nehezen lehet kiolvasni.

Ehhez képest az 1894-ben kelt pár soros végrendeletében minden vagyonát az időközben cselédből szakácsná előlépett Bölcs Katalinra hagyja.

4. kép. Pilisy Róza (Schumayer Róza) aláírása végrendeletén. Budapest, 1890. november 25.
([BFL VII.170 1401/1890](#))

Róza azonban még hosszú évekig élt és ezalatt jelentősen megváltozott az elképzelése az örökösödről. Az *Ujság* Róza haláláról beszámolva megemlíti, hogy család nem maradt

²⁸ BFL VII.170 1401/1890 és 232/1894

²⁹ BFL VII.192 1891/1904, BFL VII.192 1892/1904, BFL VII.192 1910/1912, BFL VII.192 1911/1912, BFL VII.192 308/1916, BFL VII.192 2097/1917, BFL VII.192 986/1921, BFL VII.192 987/1921, BFL VII.192 296/1924, BFL VII.192 769/1924, BFL VII.192 223/1925, BFL VII.192 224/1925, BFL VII.192 1086/1925, BFL VII.172 566/1925, BFL VII.172 728/1927

utána, de élete végén nevelt egy fiút.³⁰ A levéltári iratok segítségével ezt a megjegyzést is sikerült pontosítani. Halála évében ugyanis egy örökösödési³¹ és örökbefogadási³² szerződést kötött Kreutzer Ferenc Kázmér Béla pécsi banktisztviselővel. Érdekes, hogy az örökösödési szerződés előbb jött létre, mint az örökbefogadási. Egyébként Kreutzert nem említik máshol, az sem derül ki, honnan ismerték egymást. Amit tudunk róla, hogy Budapesten született 1891. február 13-án, tehát ekkor már 40 éves volt. Kreutzer házassági anyakönyvi bejegyzéséből tudhatunk meg még néhány információt róla: apja néhai Kreutzer Ferenc, anyja Pilchermayer Mária. 1913. május 29-én Pécsen kötött házasságot August Judit Jankával.³³ Tehát ebből arra lehet következtetni, hogy vérrokonság sincsen köztük. Az örökbefogadási szerződést Róza halála (1931. július 16.) előtt két hónappal kötötték meg, az örökösödési szerződés május 11-én kelt. Ebből megtudhatjuk, hogy Róza egyedüli örököse Kreutzer, de több más személyre is hagyott pénzt és ingóságokat: a pilisi római katolikus templom építésére 3000 pengőt, Bermila Istvánné pilisi lakosra 1000 pengőt, Stankovics Magda keresztlányára 1000 pengőt, Keller Bélánéra a türkíz gyűrűt, Keller Bélára arany és briliáns gyűrűket, a lányukra két japán vázát, Minkó Istvánnának egy tükrös szekrényt és egy konyhaasztalt, Hellebrandt János ügyvédnek pedig 3000 pengőt. Ha az örököse előtte halna meg, akkor annak gyerekeit tette meg kedvezményezetteknek. Noha család nem maradt utána, de valamiféle szoros kapcsolati és érzelmi hálával rendelkezett, hiszen volt egy keresztlánya és több személyre is hagyott ingóságot.

Az örökbefogadási szerződésben, mely 1931. május 16-án kelt, Kreutzer Ferencet, mint törvényes fiát ismerte el, akinek minden törvényes házasságból származó gyermeket megillető jog kijárt, azonban a Kreutzer családnevet megtarthatta. Róza kézírása ekkor nem vall biztos kézre, de ez betudható annak, hogy már beteg volt.

A közjegyzői iratokból kitűnik, hogy Róza nagy vagyont halmozott fel élete végére. Az örökösödési szerződésben 4000 pengőt, valamint több nagy értékű ékszert és berendezési tárgyat említ. Ezen kívül még ott volt a Magyar utcai ház (annak valószínűleg a nagy értékű bútorai), a pilisi háza, amiből Krúdy elmondása szerint a világháború alatt hadikórházat szervezett.³⁴ Ami még feltűnő a fennmaradt végrendeletekből, hogy mennyire megváltozott azon személyek köre, akikre a vagyont hagyta: először is a rokonai teljes kizárásától eljutott oda, hogy örökbefogadott egy férfit, akit törvényes örökösévé nevezett ki. Lett egy keresztlánya is időközben. Bölcs Katalin már egyáltalán nem szerepel az örökösök között, valószínűleg már nem élt. Az is feltűnő, hogy nem csak személyekre gondolt, első végrendeletében házat Pilis városára hagyta, nem feledkezett a katolikus egyházzal sem és jótékonykodott is.

1931-es halála idején már kevéssé emlékezett a város Pilisy Rózára és arra a bizonyos Magyar utcai házra. Az újságok nem megvető stílusban számoltak be haláláról.³⁵ Krúdy búcsúzott tőle *Pest Rózsája* című nekrológiájában, amiben elmesélte Róza egész életét.³⁶ Eszerint a nő, akinek az élete is regényes volt, regényes módon halt meg: Krúdy anekdotája szerint,

³⁰ Pilisy Róza halála. *Ujság* 1931.07.18. 10. p.

³¹ BFL VII.172 366/1931

³² BFL VII.172 388/1931

³³ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GPBC-6QG?view=index&personArk=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A6JBM-RVBR&action=view&cc=1452460&lang=en&groupId=M9DK-7PJ> (Utolsó elérés: 2025.09.23.)

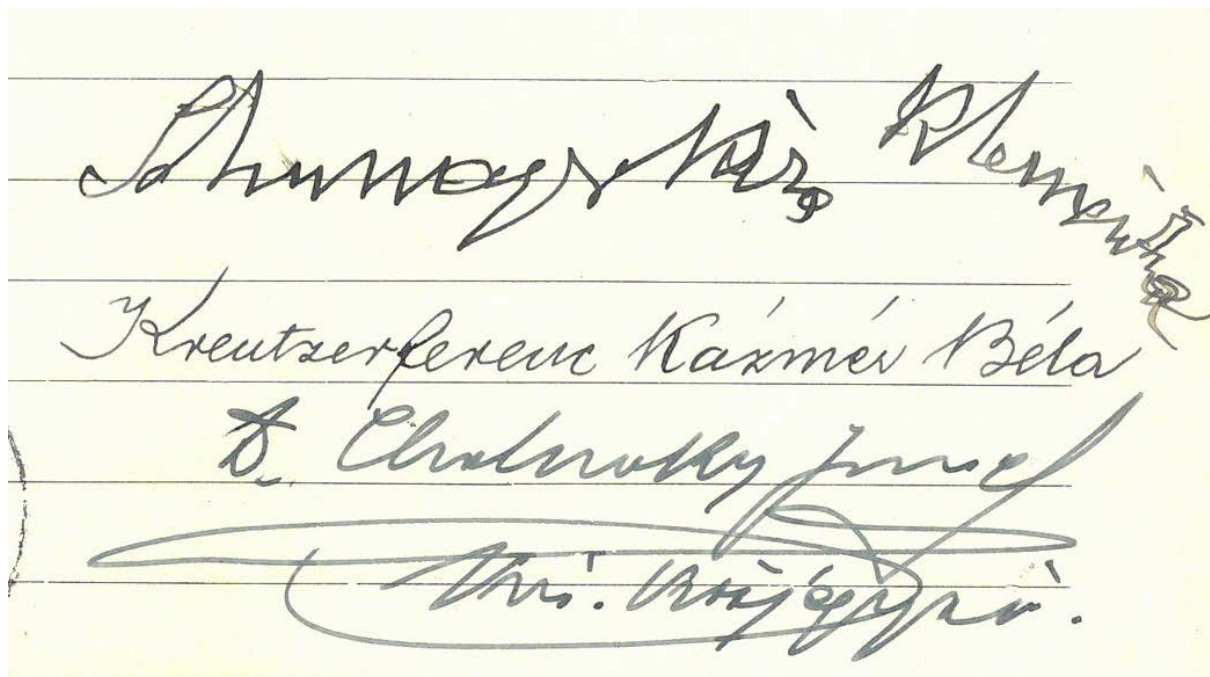
³⁴ Krúdy Gyula: *Az élet eliramlik* (Budapest, 1985); Nyári 2022. 200. p.

³⁵ Pilisy Róza meghalt *Az Est*, 1931.07.18. 10. p.; Pilisy Róza halála. *Ujság* 1931.07.18. 10. p.

³⁶ Podhorányi 2022. 57. p.

A pilisi öreg katonatorvos unokája. A kaméliás hölgy neveltetése. Kis palota belvárosban. Királyok járnak látogatóba. Meghalni egy író miatt. Az élet eliramlik

mikor Róza már nagybeteg volt, orvosa egy kötőtűvel átszúrta a szívét.³⁷ Azonban ez sem igaz: Róza halála okaként gyomorrák van megjelölve halotti anyakönyvben és július 16-án halt meg, nem 18-án, ahogy több helyen szerepel.³⁸

5. kép. Pilisy Róza (Schumayer Róza) aláírása végrendeletén. Budapest, 1890. november 25.
(BFL VII.172 388/1931)

Fentebb igyekeztem a már ismert tényeken és történeteken kívül olyan forrásokat és új adatokat bemutatni, ami Róza már-már mitikus és sokat emlegetett alakját kicsit emberibbé teszi. Sajnos továbbra is kevés közvetlen forrásra támaszkodhatunk, és még mindig sok anekdota övezi az alakját, de az továbbra is kijelenthető, hogy Pilisy Róza ikonikus és megkerülhetetlen alakja a korabeli fővárosnak, hiszen olyan életet élt és olyan kapcsolatokkal rendelkezett, mint kevés nő a századforduló időszakában.

Levéltári források

Budapest Főváros Levéltára (BFL)

- VII.170 A jogszolgáltatás területi szervei, Jeszenszky Dániel/Danó közjegyző iratai
- VII.172 A jogszolgáltatás területi szervei, Cholnoky Imre közjegyző iratai
- VII.192 A jogszolgáltatás területi szervei, Rhorer Géza közjegyző iratai
- XV.17.d.329 Budapest (székes)főváros tervei
- XV.37.c Pesti telekkönyvi betétek

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára

MNL OL X. Anyakönyvi gyűjtemény

³⁷ Podhorányi 2022. 62. p.

³⁸ MNL PML XXXIII.1.a.121.c 6. bejegyezve 1931.07.16. (67. sz. bejegyzés)

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Vármegyei Levéltára (MNL PML)

XXXIII.1 Polgári anyakönyvek másodpéldányainak levéltári gyűjteménye

Nyomtatott források

Budapesti Czim- és Lakjegyzék, 1880–1881 (1. évf.), 1883–1884 (3. évf.), 1885–1886 (4. évf.), 1894 (8. évf.), 1896–1897 (9. évf.), 1898 (10. évf.)

Budapesti Czim- és Lakásjegyzék, 1900–1901 (12. évf.), 1901–1902 (13. évf.), 1906–1907 (18. évf.)

Kovács Júlia: *Árva Mariska napjai*. Budapest, 2008.

Krúdy Gyula: „Pest rózsája”, *Pilisy Róza legragyogóbb élete, öreges hanyatlása és remete halála*. In: Krúdy Gyula: *Pesti Album. Publicisztikai írások 1919–1933*. Sajtó alá rendezte: Barta András. Budapest, 1985. (<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Krudy-krudy-gyula-munkai-1/pesti-album-publicisztikai-irasok-19191933-151A9/1931-1583B/pest-rozsaja-15883/>) utolsó elérés: 2025.09.16.)

Lux Terka: *Budapest. Schneider Fáni regénye*. Budapest, 2011.

Pilisy Róza: *Csillagok. Regény az életről*. Budapest, 1893. (<https://mek.oszk.hu/22500/22511/22511.htm#1>) Utolsó elérés: 2025.09.16.)

Felhasznált irodalom

Budai–Zubor 2023.	Budai Lotti – Zubor Rozi: <i>Micsoda „szajhák” voltak (Micsoda történetek! 2.) Hírbe hozott híres nők igaz története</i> . Budapest, 2023.
Bakó 2022.	Bakó Bettina: Budapest, a buja vágyak fővárosa: Az egykori bordélyházak nyomában (https://funzine.hu/2022/07/08/goodapest/budapest-a-buja-vagyak-fovarosa-az-egykori-bordelyhazak-nyomaban-jartunk/) Utolsó elérés: 2025.09.16.)
Buzinkay 2004.	Buzinkay Géza: Walesi herceg Budapesten. In: Erdei Gyöngyi – Nagy Balázs szerk.: <i>Változatok a történelemre, Tanulmányok Székely György tiszteletére</i> . Budapest, 2004. (Monumenta Historica Budapestinensia 14)
Horváth 2024.	Horváth Alexandra: Nem csak a testével hódított a történelem leghíresebb magyar kurtizánja. (https://www.life.hu/just-life/2024/11/kurtizan-pilisy-roza-iro) Utolsó elérés: 2025.09.16.)
Lipp 2025.	Lipp Tamás: Toldi bosszúja (https://168.hu/kultura/toldi-bosszuja-63826) Utolsó elérés: 2025.09.16.)

Nyáry 2022.	Nyáry Krisztián: <i>Így szerettek ők 3. Legújabb irodalmi szerelmeskönyv.</i> Budapest, 2022.
Podhorányi 2022.	Podhorányi Zsolt: <i>A bordély hercege. Budapesti éjszakák a Monarchia korában.</i> Balatonalmádi, 2022.
Szabó 2022.	Szabó Rozália: Ebben az utcában működtek a leghíresebb pesti bordélyházak. (https://divany.hu/vilagom/budapest-maison-frida-bordelyhazak/ Utolsó letöltés: 2025.09.16.)
Szuhai 2021.	Szuhai Barbara: <i>Pest Rózsája a Magyar utcában.</i> Mesélő házak blog, 2021. (https://www.meselo hazak.hu/pest-rozsaja-a-magyar-utcaban/ Utolsó letöltés: 2025.09.16.)
Völgyi 2024.	Völgyi Réka: <i>Élet a bordélyban. Budapesti Levéltári Mozaikok 2024/7.</i> DOI: 10.56045/BLM.2024.7

Impresszum Budapesti Levéltári Mozaikok

A kiadó neve: Budapest Főváros Levéltára
A kiadó székhelye: 1139 Budapest, Teve u. 3–5.
Felelős kiadó: Dr. Kenyeres István főigazgató

Főszerkesztő: Dr. Simon Katalin
Szerkesztőség: Fazekasné Dr. Toma Katalin, Dr. Fehér Csaba, Dr. Garami Erika, Dr. Ternovác Bálint, Dr. V. László Zsófia, Tóth Gergely (technika- és honlapfelelős)

A szerkesztőség elérhetősége: 1139 Budapest, Teve utca 3–5.; 1554 Budapest, Pf. 41.
e-mail: mozaikok@bparchiv.hu